

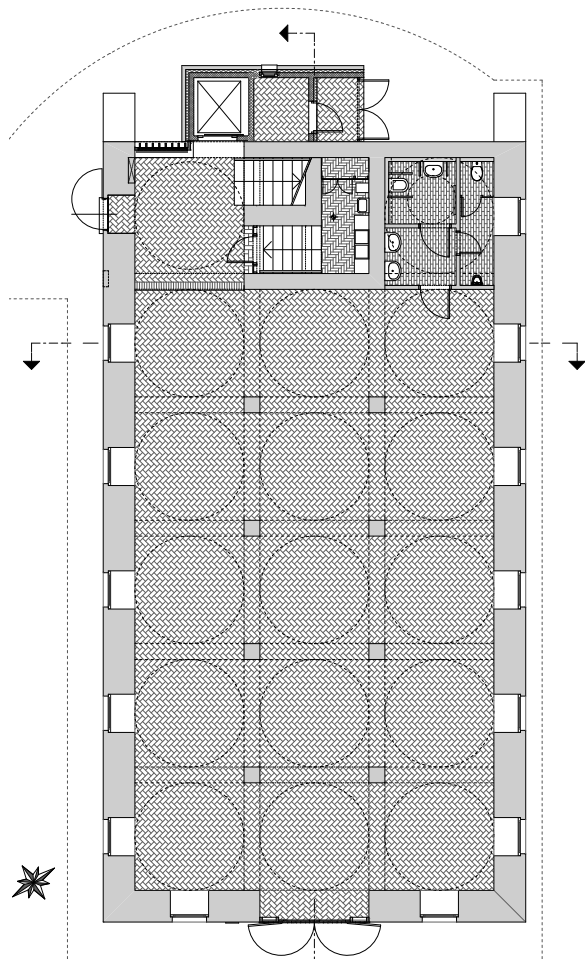
KENYÉRBŐL KINCS MŰEMLÉKI MAGTÁR REKONSTRUKCIÓJA, BUDAJENŐ

ÉPÍTÉSZ ARCHITECT: CSÓKA BALÁZS

SZÖVEG TEXT: SZÖVÉNYI ANNA

FOTÓK PHOTOS: KEDVES ZSÓFIA

Budajenőn felújítottak egy barokk magtárat, melynek eredeti faszervezete az 1700-as évekből maradt fenn, fafödémjét dorizáló faoszlopok tartják, mestergerendája eredeti, tetőszerkezete jó állapotú. A felújítás során ügyeltek arra, hogy minden meglévő épületszerkezet sértetlen maradjon és az eredeti terek fennmaradhassanak, bejárhatók legyenek. A falu az épület újrahaznosítását tervezi, részint saját használatra, közösségi térként, másrészt bevételi forrásként, ami az épületben létesített szálláshelyekből, illetve a földszinti nagyterem bérbeadásából származik majd.

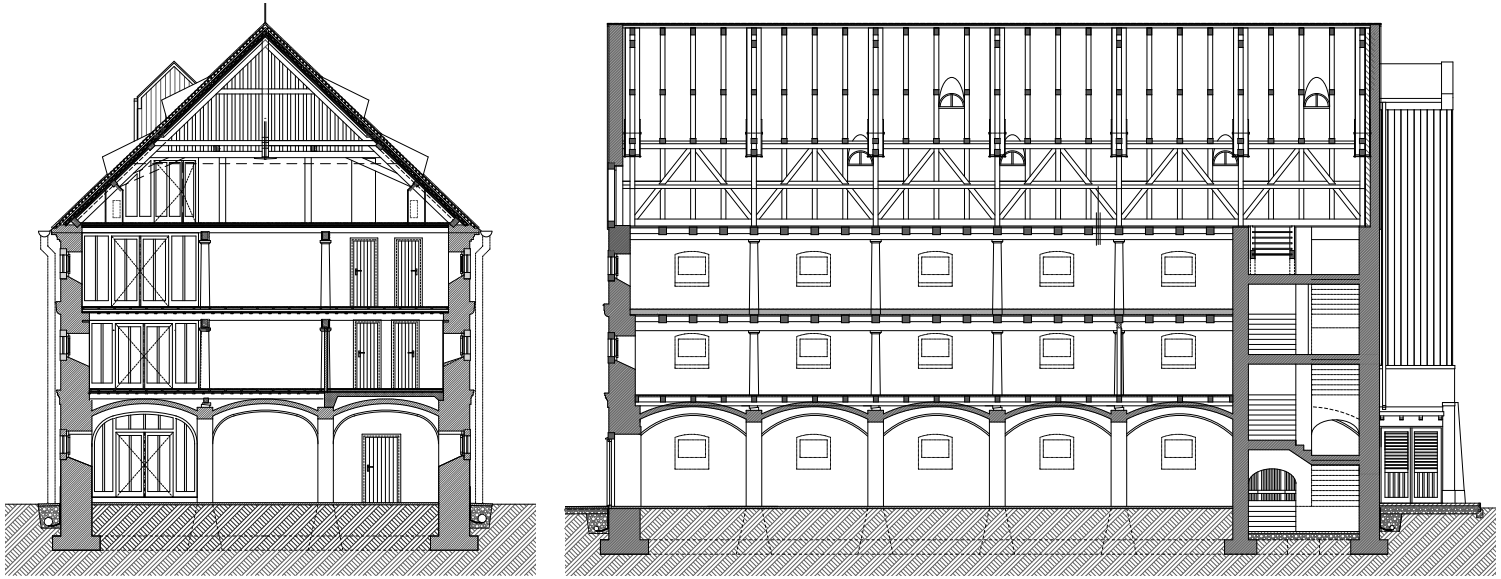

Ha a rádióhírekben mondanák be, hogy Budajenőn felújítottak egy magtárat, senki sem értené, miért került oda; pedig az épületet megismerve azt kell mondani, legalább ennyi elhangozhatna. Sok kérdést felvet ez az egy mondat. Miért újít ma fel egy falu egy régi magtárat? Miért nem új óvodát vagy iskolát épít? Budajenő története egészen az Árpád-korra nyúlik vissza, a falu ekkor népesült be először, a telki apátság majorságaként. A török időkig eleven településként működött, de ekkor az apátsággal együtt elnéptelenedett. A település történetében új fejezet akkor kezdődött, amikor 1700-ban a skót bencések (a bencés rend egyik ága) újra felfedezte a területet és visszaszerezte a telki apátság jogait, a földjeivel együtt. Ekkor indult újra a gazdál-

kodás Budajenőn, megépültek a majorság barokk stílusú épületei, köztük 1723-ra a magtár. Utóbbi építéséhez feltételezhetően a korábbi telki apátság építőköveit is felhasználták. Az épület egészen a második világháborúig használatban maradt; ekkor azonban bombatalálatot kapott. A sérült épületrészt – ami nagyjából azonos méretű volt a most felújított egységgel – később elbontották. A háború után a magtár épület alsó szintjén egy üzem működött. Értékeit csak az 1990-es évektől fedezte fel a falu, és ekkor kezdődtek először az állagmegóvási, majd a rekonstrukciós munkák. Forráshiány miatt lépésenként történt a megújulás, először 2004-ben a földszint padozata és a tetőszerkezet megerősítése, illetve a héjazat cseréje készült el. Majd tíz évvel később elindul a rekonstrukció.

Melyek azok az értékek, amiket egy mai falu hasznosíthat egy régi ipari épületből? Budajenőn nincs még egy ekkora befogadóképességű fedett tér. Ez egy ilyen kisebb településen önmagában is akkora érték, hogy már ezért érdemes nekifogni, ráadásul a nagyszabású tér egymás felett négszer áll rendelkezésre. A falu nagyot álmodott:

a csehsüvegboltozatos, nagy belmagasságú alsó szintet rendezvényterként, a második, nyomottabb belmagasságú oszlopfős szintet egyterű szálláshelyként, a két felső szintet pedig interaktív kiállítóhelyé kívánják alakítani. A kiállítóter programja túlnő a falu keretein, a kárpát-medencei nemzetiségek kultúráját és zarándoklásait fogja bemutatni. Ezekkel a funkciókkal a falu fenntarthatóvá teszi maga számára ezt a kihasználatlan, óriási épülettömeget. A kiállítás állandó programként szolgál az ideérkező turistáknak, a rendezvényter ideális Budapest-melléki esküvőhelyszínnek vagy egyéb kültéri rendezvényeknek. Maga a ház a falu eseményeit is befogadhatja, egyfajta faluházzá, közösségi helyé válhat. A kültéri programokat a magtár mellé tervezett tematikus park is színesíti majd. A falu tehát ma is úgy profitál majd az épület funkciójából, mint amikor magtárként kenyérral látta el a környéket, ma ez a kenyér kulturális-közösségi eledellé alakul.

Hol van mindebben az építész, aki felújítást kíséri? Ott is van, meg nem is; hoz is, meg nem is. Irányítja a folyamatokat, hogy az épületbe a megfelelő funkció kerüljön, hogy a terek egészben maradhassanak. Meggyőzi a tűzoltókat, hogy a fafödém telesprinklerezése helyett a lépcsőházból legyen füstmentes menekülőút. Megoldja, hogy a mestergerenda tűzgátlóvá váljon anélkül, hogy a módosítás rontaná az összképet. Végezetül hozzáilleszt egy lifttornyot és egy gépházat az épület amúgy is sérült hátsó homlokzatához. A toldalék, mint egy nagy kemence, megtámasztja az épülethatár, befejezést és osztást ad az amúgy üres, hiányos épületevégnek. A gyakorlatlan szemlélő talán el sem tudja dönteni, hogy a hozzáillesztett lifttorony eredeti vagy sem: faburkolata a kukoricagórék szerkezetére emlékeztet, karcsúsága a kéményekével vetekszik, talapzata pedig egy búbos kemence vagy lábazat ormótlanságát, nehézségét hordozza. A tervező kényes, de izgalmas mezsgyén jár: nem másolja az eredeti részleteket, nem is ellenpontozza azt mai anyagokkal – ami a műemléki felújításoknál bevett gyakorlat –, hanem tömegeiben, szerkezeteiben illeszkedik, részleteiben pedig mai, kortárs marad. Az építész nem historizál, nem archaizál, nem másol, hanem illő újat teremt. Ez a gondolkozásmód mutatkozik meg az épület belső tereiben is, például

VEZETŐ TERVEZŐ // LEADING ARCHITECT:

CSÓKA BALÁZS

ELŐKÉSZÍTŐ TERVEK // PRELIMINARY PLANS:

MÁTEFFY ANNA, KULI LÁSZLÓ

MŰEMLEKI FELÜGYELŐ // MONUMENT PRESERVATION EXPERT:

KLANICZAY PÉTER

STATIKA // STRUCTURE:

SIPOS CSABA

ÉPÜLETGÉPÉSZET // HVAC:

SZALÓKY LÁSZLÓ – KRISTÁLY KLÍMA PLUSZ KFT.

ELEKTROMOS TERVEZŐ // ELECTRICAL ENGINEERING:

HEGEDŰS ZOLTÁN, SZELIK ZSOLT

– PLANET ÉPÜLETVILLAMOSSÁGI KFT.

KERTTERVEZŐ // GARDEN:

BUELLA MÓNIKA – TÁJRAJZ BT

TŰZVÉDELMELEM // FIRE PROTECTION:

KERÉNYI ÁRON

FANYAGVÉDELMELEM // TIMBER PROTECTION:

DR SZABÓ MIKLÓSÉ

LIFT // ELEVATOR:

MAKOVSKY ZSOLT

MEGBÍZÓ // CLIENT:

BUDAJENŐ KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

KIVITELEZŐ // MAIN CONTRACTOR:

MAROS 35' BT

az eredetihez hasonló, de azzal nem azonos nyílászárók választásával. Ahol viszont a régi szerkezetek megmaradtak vagy kiegészíthetők, ott a tervező alázatosan őrzi ezeket: eredeti kőkereteket faragtat, nyílászárókat állít helyre, fafödémeket ment meg.

Az épületet végigjárva érezzük a kő szagát, látjuk a fa erezetét, tapinthatjuk a dorizáló faoszlopokat, zárándokként alhatunk a fapallók alatt, majd feljuthatunk a tetőszerkezet vonóvasai és gerendázata közé. Minden gyerek és felnőtt, aki ide látogat, átélheti, megérezheti egy kicsit a kor súlyát, textúráját, anyagszerűségét. Ezt adja a mai látogatónak ez a megőrző rekonstrukció, a mai síkba csiszolt, fényezett, öntött műanyagbeton felületek helyett az anyag valóságát. Ezért érdemes az építésznek és laikusnak egyaránt bejárni az épületet, hogy tanulhasson az őstől az anyagok egyszerűségéről, alkalmazhatóságáról és a tervezőtől annak jótékony továbbgondolásáról. Budajenőn megújult egy magtár, gazdagabbak lettünk.

TREASURE FROM BREAD

RECONSTRUCTION OF A HISTORIC GRANARY, BUDAJENŐ

A Baroque-style granary has been restored in Budajenő, the original timber structure of which dates back to the 1700s, featuring a roofing supported by wooden Doric columns, which has preserved its girder and roof in fine condition. During the reconstruction stage the team was careful to preserve the original spaces intact, so that they remain permeable. The village is planning to reutilise the building, partly for their own purposes, as communal rooms, partly as financial sources, as the building can be used as accommodation and the ground-floor hall can also be rented. The ground floor with large interior heights are to be transformed into an events room, the second floor with lower ceilings and capitals can be used as an open space accommodation, whilst the upper two floors are to house an interactive exhibition space. The programme of the latter grows far beyond the framework of the village as it shall present the cultures and pilgrimages of nationalities living in the Carpathian Basin.